

О. В. Гурина,
к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту організацій та ЗЕД,
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв
Д. Є. Нікон,
головний економіст, начальник планово-економічного управління
ДП "Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод імені О.М. Макарова", м. Дніпро
М. С. Михайлов,
аспірант, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв

СЕКТОРАЛЬНИЙ АНАЛІЗ АКТИВІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

O. Gurina,
candidate of economic sciences, associate professor, associate professor of the Department of management of organizations
and foreign economic activity, Mykolaiv National University named after V.O. Sukhomlynsky, Mykolaiv
D. Nikon,
chief economist, Head of planning-economic administration
of SE "Production Association Southern Machine-Building Plant named after O.M. Makarov", Dnipro
M. Myhailov,
Postgraduate Student, National University of Shipbuilding named after Admiral Makarov, Mykolaiv

SECTORAL ANALYSIS OF THE ACTIVATION OF REGIONAL ECONOMIC GROWTH

Регіональна політика поступово відіграє дедалі більшу роль у розвитку цивілізованих країн світу. Визначено пріоритетні галузі, що здатні формувати інвестиційну привабливість регіону. У регіонах України необхідно реалізувати програмні заходи щодо імпортозаміщення, орієнтовані на місцеві потреби; систематизувати інформацію щодо зарубіжного і внутрішнього імпорту; провести маркетинг попиту на регіональну промислову продукцію. Слід спрямувати роботу регіональних центрів інвестицій та розвитку і ради інвесторів на формування інвестиційного потенціалу політики імпортозаміщення.

Regional policy is gradually playing an increasingly important role in the development of civilized countries of the world. Are identified priority branches that are capable to form the investment attractiveness of the region. In regions of Ukraine it is necessary to implement program activities for import substitution oriented to local needs; to systematize information about foreign and domestic imports; to conduct marketing of demand for regional industrial products. It is necessary to direct the work of the regional investment and development centers and the investors' council on the formation of the investment potential of the import substitution policy.

Ключові слова: імпортозаміщення, регіональна політика, інвестиції, інвестиційний потенціал, інвестиційна привабливість.

Key words: import substitution, regional policy, investments, investment potential, investment attractiveness.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Регіональна політика поступово відіграє дедалі більшу роль у розвитку цивілізованих країн світу. Слід

визнати, що на сьогодні для України і досі залишається невирішеною низка проблем, що формують виклики та обумовлюють необхідність змін у підходах до розробки та реалізації нової регіональної політики. Зокрема йдеться про таке: консервація в Україні упродовж тривалого періоду часу неефективної системи державного

управління регіональним розвитком; дія непрозорого механізму фінансового забезпечення розвитку регіонів; відсутність чіткого бачення цілей, стратегічних пріоритетів формування та реалізації державної регіональної політики; дія застарілих механізмів формування взаємовідносин на рівні центр — регіони та регіонів між собою; недосконалість системи територіальної організації влади та зволікання з реалізацією адміністративно-територіальної реформи тощо [1].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Проблеми регіонального розвитку та підвищення інвестиційної привабливості регіонів критично осмислюються в публікаціях вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких найбільш вагомими є дослідження М.І. Долішнього, С.І. Дорогунцова, Л.Г. Чернюк, П.П. Борщевського, Л.Т. Шевчук, І.З. Сторонянської, В.І. Чужикова, О.А. Єрохіна, Т.М. Фадєєва. Однак не в повній мірі дослідженими є питання інвестиційної привабливості галузей саме через призму регіонального розвитку.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Основним завданням дослідження стало обґрунтування напрямів інвестиційної активізації галузей як базис регіонального економічного зростання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Загальна класифікація галузей економіки є складовою частиною єдиної системи класифікації і кодування техніко-економічної і статистичної інформації, яка використовується суб'єктами господарювання та іншими учасниками господарських відносин, а також органами державної влади та органами місцевого самоврядування в процесі управління господарською діяльністю.

При визначенні пріоритетних галузей економіки слід звернутися до частини другої, статті 2 Закону України "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць" [2] в якій, було визначено перелік пріоритетних галузей економіки України. Пріоритетними галузями економіки є галузі, спрямовані на забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній конкурентоспроможній екологічно чистій продукції, високоякісних послугах, які реалізують державну політику щодо розвитку виробничого та експортного потенціалу, створення нових робочих місць.

Пріоритетними є такі галузі економіки, як:

— агропромисловий комплекс за напрямами — виробництво, зберігання харчових продуктів, у тому числі дитячого харчування, а також виробництво біопалива, з орієнтацією на імпортозаміщення.

— житлово-комунальний комплекс за напрямами: створення об'єктів поводження з відходами (побутовими, промисловими та відходами, які утворилися в результаті добування та перероблення корисних копалин і виробництва електричної та теплової енергії); будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення.

— машинобудівний комплекс за напрямами — виробництво нових та імпортозаміщуючих видів комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, машин і устаткування, електричного устаткування, автотранспортних та інших транспортних засобів;

— транспортна інфраструктура за напрямами — будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері транспортної інфраструктури;

— курортно-рекреаційна сфера і туризм за напрямами — будівництво курортно- рекреаційних об'єктів та об'єктів туристичної інфраструктури;

— переробна промисловість за напрямом — імпортозаміщуюче металургійне виробництво [2].

Охарактеризуємо стан та напрямки розвитку пріоритетних галузей економіки України. Агропромисловий комплекс України є складовою національного господарства та виступає єдиною цілісною виробничо-економічною системою, що об'єднує низку сільськогосподарських, промислових, науково-виробничих і навчальних галузей, спрямованих на одержання, транспортування, зберігання, переробку та реалізацію сільськогосподарської продукції.

На сьогодні суттєво порушена адміністративно-організаційна структура агропромислового комплексу. Відтак найважливішим завданням державної аграрної політики є трансформація та оптимізація з урахуванням сучасних ринкових умов та світових тенденцій. Головним завданням, що стоїть перед галузями АПК, є зростання обсягів сільськогосподарського виробництва, надійне забезпечення країни продуктами харчування та сільськогосподарською сировиною, об'єднання зусиль усіх галузей комплексу для одержання високих економічних показників і вихід на світовий ринок [3].

Другою пріоритетною галуззю економіки є житлово-комунальний комплекс. Серед проблем функціонування житлово-комунального комплексу можна виділити такі:

1) неефективна система управління суб'єктами державного сектору економіки;

2) низька частка енергії, виробленої з відновлюваних джерел, питомі витрати енергоресурсів більш ніж у 2,5 раза вище, ніж у країнах Європи;

3) збільшення кількості аварій за останні 10 років (майже у 5 разів);

4) збитковість роботи підприємств житлово-комунальної сфери.

Основна причина вищезазначених проблем у житлово-комунальному комплексі — відставання у впровадженні ринкових відносин та оновленні основних фондів і технологій, монополізація послуг державними і комунальними підприємствами.

Основними тенденціями та проблемами розвитку третьої пріоритетної галузі — машинобудівного комплексу є:

1) у машинобудуванні, крім ремонту і монтажу машин і устаткування зменшено виробництво;

2) незахищеність внутрішнього ринку (щорічне зростання імпорту в Україну не лише нових автомобілів, але й транспортних засобів, які були у використанні, регулярне проведення комунальними підприємствами тендерних закупівель б/в тролейбусів (віком понад 30 років) та трамвайних вагонів;

3) неконкурентоспроможність вітчизняної сільгосптехніки у порівнянні із закордонними аналогами;

4) відсутність ефективних механізмів державної підтримки галузі машинобудування.

Транспортна інфраструктура — четверта провідна галузь економіки України. Рівень транспортного обслуговування економіки і населення України на сьогоднішній день поступається досягнутому у розвинених країнах світу.

Курортно-рекреаційна сфера і туризм — п'ята пріоритетна галузь економіки. Україна має потужний потенціал для розвитку туристичної індустрії на базі ефективного використання наявних рекреаційних ресурсів. Як свідчать дані Державної служби статистики, курортні та рекреаційні території України складають близько 9,1 млн гектарів (15% території), на державному обліку перебуває понад 130 тис. історико-культурних пам'яток. В Україні станом на 2016 рік налічується 45 національних природних парків загальною площею більше 10000 км² (1,8% території), які розташовані у 12 з 24 областей та 21 національних заповідників [3, с. 26].

У курортно-рекреаційній сфері та туризмі спостерігається: обмеженість різноманіття пропозиції санаторно-курортних послуг; переважання внутрішнього туризму над в'їзним; незначні темпи модернізації транспортної інфраструктури; відсутність достатньої кількості готелів та якості послуг [5, с. 69].

Завдяки іноземним та вітчизняним інвестиціям, які є стимулом розвитку галузі, курортно-рекреаційна та туристична галузь, яка найбільш розвинена в приморських, гірських, прирічкових районах, зростатиме як сектор обслуговування в структурі зайнятості населення та внутрішнього валового продукту країни.

Останньою пріоритетною галуззю є переробна промисловість. Недостатня розвиненість внутрішнього ринку металопрокату та висока частка експорту продукції формують серйозні ризики залежності національної металургії від зовнішньої кон'юнктури.

Серед напрямів вирішення проблем у вищезазначених провідних галузях економіки України можна визначити наступні:

1) забезпечення зниження витрат на виробництво і переробку аграрної продукції, надання кредитів та гарантій для експорту продукції; оцінювання якості продукції за міжнародними стандартами; залучення прямих іноземних інвестицій; державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в агропромисловому комплексі; подолання корупції на митниці та в державних органах сертифікації; зростання експорту переробленої агропродовольчої продукції до ЄС і третіх країн, поліпшення торговельного балансу, набуття конкурентних переваг порівняно з іншими експортерами до ЄС;

2) забезпечення сталого розвитку для задоволення потреб населення і господарського комплексу в житло-

во-комунальних послугах відповідно до встановлених нормативів і національних стандартів; удосконалення ринкових інститутів з надання житлово-комунальних послуг, які повинні забезпечувати підприємницьку активність у цій галузі; перегляд бюджетного фінансування житлово-комунального господарства, особливо в частині відшкодування пільг та субсидій на житлово-комунальні послуги населенню за рахунок державного бюджету; удосконалення житлово-комунальне законодавство;

3) досягнення збалансованості експорту та імпорту продукції машинобудування, розвиток наукоємних та високотехнологічних виробництв (призведе до зниження матеріалоемності продукції); підтримання конкурентоспроможності продукції на світовому ринку; забезпечення та оновлення технологічного парку виробництва;

4) здійснення модернізації транспортної інфраструктури, впровадження завдань "Транспортної стратегії України на період до 2020 року", розвиток транзитного потенціалу України, інтеграція вітчизняного транспорту у європейську транспортну систему; підвищення рівня безпеки та забезпечення стійкого розвитку транспортної системи; технологічна модернізація і оновлення основних засобів; розвиток мережі міжнародних транспортних коридорів; забезпечення посилення безпеки, росту ефективності та конкурентоздатності транспортної галузі України; поліпшення експлуатаційного стану автодоріг та штучних споруд, будівництво нових автомагістралей та ін.;

5) вироблення системного підходу до планування, реалізації та моніторингу програм та стратегій розвитку туристично-рекреаційного комплексу; усунення протиріч чинного законодавства щодо оподаткування туристичних послуг, порядку використання територій курортного, природоохоронного призначення; правове регулювання пільгового кредитування діяльності малого та середнього бізнесу в галузі туризму та рекреації; сприяння формуванню та просуванню конкурентоспроможного туристичного продукту; уникнення детінізації функціонування галузі; ініціювання створення професійних спілок та асоціацій по видам туристично-рекреаційних закладів;

6) створення умов для збільшення промислового виробництва підприємствами переробної промисловості, забезпечити узагальнення, систематизацію та спрощення нормативно-правової бази, що регулює торговельну діяльність, розширення мережі стаціонарних торговельних об'єктів, адаптованих до європейських та світових стандартів.

Україна належить до числа країн з розвинутою індустріальною базою і достатньо високим ресурсним потенціалом. Проте, у структурі національної економіки переважають галузі, які добувають сировину або випускають продукцію з низьким ступенем обробки для експорту, завантаження потужностей яких залежить від попиту на зовнішньому ринку.

Вважаємо, що перелік пріоритетних галузей слід доповнити. Це зокрема легка промисловість, передусім виробництво шкіри, хутра, текстилю, виробів із них і взуття. Ця галузь важлива для економіки країни через значну ємність внутрішнього ринку одягу і взуття, більш високі порівняно з переробною промисловістю в ціло-

Таблиця 1. Лідери по експорту товарів в Україні за 2016 рік (млн дол. США)

Місце	Найменування товарів	2016
1	Недорогоцінні метали та вироби з них	8338,86
2	Продукти рослинного походження	8093,69
3	Жири та олії тваринного або рослинного походження	3962,98
4	Машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання	3637,95
5	Мінеральні продукти	2728,77

Джерело: [7].

ми показники результативності та ефективності, нижчу затратомісткістю виробництва [4, с. 82].

На основі досліджень, що були проведені у 2 розділі, ми бачимо, що лідерами по експорту товарів в Україні за 2016 рік займають такі види, як недорогоцінні метали та вироби з них, продукти рослинного походження, жири та олії тваринного або рослинного походження, машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання та мінеральні продукти (табл. 1).

Перше та друге місце зайняли недорогоцінні метали та вироби з них — 8338,86 млн дол. США та продукти рослинного походження — 8093,69 млн дол. США. Різниця між ними становить лише 2 млн дол. США. Дані третього місця — жири та олії тваринного або рослинного походження — 3962,98 млн дол. США та четвертого місця — машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання — 3637,95 млн дол. США значно поступаються першим двом. Їх різниця становить приблизно 5 млн дол. США. П'яте місце посідає мінеральні продукти з показником 2728,77 млн дол. США. В таблиці 2 наведені види галузей, які допомогли зайняти лідерські позиції.

Вагому частку для позитивних та лідерських показників у групі недорогоцінних металів та виробів з них відіграв такий товар, як чорні метали — 7247,25 млн дол.

США, що у відсотковому показнику становить 86, 91%. Всі інші види даної групи, не мають ніякого значення. У групі продукти рослинного походження, левову частку займають зернові культури — 6073,92 млн дол. США (75%) та насіння і плоди олійних рослин — 1534,99 млн дол. США (18,97%). Третє місце жири та олії тваринного або рослинного походження — 3962,98 млн дол. США. Четверте місце зайняли машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання — 3637,95 млн дол. США, завдяки саме двом видам товарів, електричні машини — 2076,69 млн дол. США (57,08 %) та реактори ядерні, котли, машини — 1561,26 млн дол. США (42,91%). І останнє місце посідає група мінеральних продуктів — 2728,77 млн дол. США, завдяки руді, шлаку і золи — 1954,65 млн дол. США (71,63%).

Розглянемо кожну галузь окремо, почнемо з машинобудування. Необхідно визнати, що однією з причин, які призвели до його падіння в вітчизняному машинобудуванні, було те, що його намагалися зробити автономним, незалежним від колишніх кооперативних зв'язків, які склалися роками. Зараз абсолютно зрозуміло, що без відродження традиційних господарських зв'язків обійтись неможливо. Тим більше, що основними посередниками між підприємствами стали комерційні структури, чії послуги коштують недешево,

Таблиця 2. Лідери експортних галузей в Україні за 2016 рік (млн дол. США)

Місце	Види	2016
1	Недорогоцінні метали та вироби з них	
	чорні метали	7247,25
	вироби з чорних металів	689,79
	мідь і вироби з неї	74,68
	нікель і вироби з нього	6,29
	алюміній і вироби з нього	92,69
	свинець і вироби з нього	29,32
	цинк і вироби з нього	0,02
	олово і вироби з нього	0,02
	інші недорогоцінні метали	77,89
	інструменти, ножові вироби	17,91
	інші вироби з недорогоцінних металів	103,59
2	Продукти рослинного походження	
	живі дерева та інші рослини	3,71
	їстівні плоди та горіхи	148,22
	кава, чай	14,09
	зернові культури	6073,91
	продукція борошномельно-круп'яної промисловості	138,67
	насіння і плоди олійних рослин	1534,99
	шелак природний	0,44
	рослинні матеріали для виготовлення	27,01
3	Жири та олії тваринного або рослинного походження	
4	Машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання	
	реактори ядерні, котли, машини	1561,26
	електричні машини	2076,69
5	Мінеральні продукти	
	сіль; сірка; землі та каміння	327,66
	руди, шлак і зола	1954,65
	палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	446,46

Джерело: [7].

Таблиця 3. Лідери по імпорту товарів в Україні за 2016 рік (млн дол. США)

Місце	Найменування товарів	2016
1	Мінеральні продукти	8495,02
2	Машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання	7889,37
3	Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	5619,51
4	Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	2866,88
5	Готові харчові продукти	1734,01

Джерело: [7].

до того ж посередники обирають лише ті види діяльності, що швидко приносять прибуток. Це боляче вдарило по підприємствам із складною комплектизацією продукції, тобто саме по підприємствах машинобудівного комплексу.

Природно, ці проблеми не можуть бути вирішені при нинішньому рівні технічної оснащеності машинобудування. Тому ключовою проблемою переорієнтування останнього на інтенсивний шлях розвитку.

Інтенсифікація машинобудівного комплексу повинна розглядатися в двох аспектах. По-перше, інтенсифікація машинобудівного виробництва всередині машинобудівного комплексу, тобто випуск передової техніки з мінімальними витратами живої праці, і, по-друге, інтенсифікація в галузях народного господарства, що ґрунтується на базі впровадження новітніх машин, устаткування, приладів і пристроїв, які випускаються машинобудівниками. Ці напрями інтенсифікації тісно взаємопов'язані і не можуть відбуватися у відриві один від іншого. Первинним, є виробництво машин і устаткування в машинобудівному комплексі, і від того, як машинобудування справляється з поставленими задачами, зале-

жить ефективність роботи інших галузей народногосподарського комплексу в цілому.

Темпи впровадження досягнень науково-технічного прогресу значною мірою залежать від положення справ всередині машинобудівного комплексу, від того, як швидко машинобудівники зможуть перейти на випуск техніки нових поколінь і оснастити ними різні галузі народного господарства.

Оскільки недорогоцінні метали та вироби з них є наймолодшим сегментом національного валютного ринку, то вони потребують нового ліберального закону щодо операцій з дорогоцінними металами. В ньому повинно бути прописано право на здійснення операцій і резидентами і нерезидентами за вільними ринковими цінами та не повинен обмежуватися експорт та імпорт дорогоцінних металів.

Топ-5 лідерів з імпорту товарів в Україні за 2016 рік займають мінеральні продукти, машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них та готові харчові продукти (табл. 3).

Таблиця 4. Лідери імпортних галузей в Україні за 2016 рік (млн дол. США)

Місце	Види	2016
1	Мінеральні продукти	
	сіль; сірка; землі та каміння	195205,4
	руди, шлак і зола	448,32
	палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	7851,5
2	Машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання	
	реактори ядерні, котли, машини	4686,14
	електричні машини	3203,23
3	Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	
	продукти неорганічної хімії	305,71
	органічні хімічні сполуки	544,49
	фармацевтична продукція	1606,96
	Добрива	822,79
	екстракти дубильні	315,23
	ефірні олії	522,33
	мило, поверхнево-активні органічні речовини	276,66
	білкові речовини	95,61
	порох і вибухові речовини	10,15
	фотографічні або кінематографічні товари	27,75
	різноманітна хімічна продукція	1091,83
	4	Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них
пластмаси, полімерні матеріали		2201,12
каучук, гума		665,76
5	Готові харчові продукти	
	продукти з м'яса, риби	61,75
	цукор і кондитерські вироби з цукру	56,19
	какао та продукти з нього	217,08
	готові продукти із зерна	88,41
	продукти переробки овочів	110,81
	різні харчові продукти	328,39
	алкогольні і безалкогольні напої та оцет	289,5
	залишки і відходи харчової промисловості	151,65
	тютюн і промислові замітники тютюну	430,22

Джерело: [7].

Порівнюючи лідерів по експорту та імпорту товарів, то бачимо, що різниця між імпортом складає 1-2 млн дол. США. Перше місце посідають мінеральні продукти — 8495,02 млн дол. США, машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання, займають друге місце з показником — 7889,37 млн дол. США, третє місце — продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості — 5619,51 млн дол. США, четверте місце у полімерних матеріалах, пластмаси та виробів з них — 2866,88 млн дол. США, останнє місце дістається готовим харчовим продуктам — 1734,01 млн дол. США. В таблиці 4 наведені види галузей, які допомогли зайняти лідерські позиції.

Значну частку для лідерських показників у групі мінеральних продуктів відіграли товари, як палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки — 7851,5 млн дол. США, що у відсотковому показнику становить 92,42 %. Всі інші види даної групи, не мають ніякого значення. У групі машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання, реактори ядерні, котли, машини — 4686,14 млн дол. США (59,39 %) та електричні машини — 3203,22 млн дол. США (40,6 %). Третє місце продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, де фармацевтична продукція займає лівову частку — 1606,96 млн дол. США (28,59%), а різноманітна хімічна продукція — 1091,83 млн дол. США (19,43%). Четверте місце зайняли полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них — 2866,88 млн дол. США, де вагому частку займає пластмаса та полімерні матеріали — 2201,12 млн дол. США (76,78%). І останнє місце посідає група готових харчових продуктів — 1734,01 млн дол. США, де тютюн і промислові замітники тютюну становлять 430,22 млн дол. США (24,81%), різні харчові продукти — 328,39 млн дол. США (18,94%) та алкогольні і безалкогольні напої та оцет — 289,53 млн дол. США (16,7%).

Хімічна промисловість знаходиться у всіх сферах народного господарства. Машинобудування потребує пластичних матеріалів, лаків, фарб; сільське господарство — мінеральних добрив, препаратів для боротьби з шкідниками рослин, кормових добавок (тваринництво); транспорт — моторного палива, мастильних матеріалів, синтетичного каучуку. Хімічна і нафтохімічна промисловість стає джерелом сировини для виробництва товарів широкого споживання, особливо хімічних волокон і пластмас. Сучасне літакобудування, реактивна техніка, радіолокація, космічна техніка, ракетобудування немислимі без використання синтетичних матеріалів і нових видів синтетичного пального.

На стратегію розвитку виробництва і підприємств хімічної промисловості впливають багато чинників, обумовлених специфікою виробничих процесів. Найголовніші з них такі: водний чинник, споживчий чинник, сировинний чинник, паливно-енергетичний чинник, транспортний чинник, трудовий чинник та екологічний чинник [6].

Стратегічною метою розвитку галузі в довгостроковій перспективі є — забезпечення потреби ринку конкурентоздатної продукції, вимог оборонної, економічної і екологічної безпеки на основі створення і впровадження ресурсозберігаючих технологій, здатних утримувати позиції на внутрішньому і зовнішньому ринках в

умовах відкритої економіки. З цих позицій основним цільовим завданням концепції є формування конкурентоздатної матеріально-технічної бази хімічної індустрії.

Визначені основні напрями структурної перебудови галузі, її найважливіші цілі і пріоритети. До них у першу чергу слід віднести такі:

- стимулювання інноваційної і інвестиційної активності;

- здійснення митно-тарифної політики з метою захисту вітчизняного товаровиробника на внутрішньому і зовнішньому ринках;

- проведення інвестиційних перетворень для ефективного управління хімічним комплексом України;

- вдосконалення українського законодавства з метою створення сприятливих умов для розвитку хімічного сектора національної економіки.

Розвиток харчової промисловості значною мірою залежить від сільського господарства: від нього залежні не тільки обсяги виробництва готових продовольчих товарів, а й їх якість, асортимент та загальна цінова динаміка на продовольчому ринку країни. З найважливіших завдань у створенні й розвитку сировинної бази харчової промисловості є підвищення якості сировини й продукції сільського господарства. Для формування стратегічного потенціалу харчової промисловості України необхідно реалізувати такі стратегічні пріоритети розвитку, як:

- вдосконалення нормативної і законодавчої бази, що регулює виробництво, зберігання, транспортування, якість та безпеку продовольчої сировини й харчових продуктів;

- створення і вдосконалення нормативної бази продуктів спеціального призначення, особливо дитячого харчування та лікувально-профілактичного й дієтичного харчування;

- розробка українського законодавства про регулювання біотехнологічних продуктів.

Наша держава імпортує дуже багато нескладних споживчих товарів, які можна було б виготовляти самими. Тому можна зробити висновок, що Україна не має нічого спільного з ідеєю самодостатності.

Більшість країн світу імпортує саме ті товари які вона не може виготовляти чи видобувати самій або ті, що при виготовленні будуть обходитись значно дорожче, ніж тим країнам, що виготовляють цю традиційну продукцію. Якщо проаналізувати нашу державу, то значну частку ввезених товарів становлять саме ті, які легко можна виробляти в Україні, за якості й ціни, зіставних з іноземними аналогами, але які й досі закуповуємо в країні зі значно дорожчими, ніж наші, трудовими ресурсами й нижчим рівнем безробіття.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Підсумовуючи дослідження необхідно зазначити, що для "запуску" процесів імпортозаміщення слід комплексно задіяти такі заходи першочергового характеру, що враховують галузеву специфіку:

- 1) в енергетиці — головну увагу слід приділити формуванню альтернативної енергетики та збільшенню власного видобутку ПЕР;

2) у харчовій промисловості — пріоритетом імпортозаміщення має бути виробництво харчових продуктів на основі власної сировини, для чого необхідні: удосконалення контролю якості на основі адаптації вітчизняного законодавства до європейських санітарних та фітосанітарних вимог; сприяння розвитку сільськогосподарського виробництва та системи закупівлі і зберігання сировини за рахунок дотацій, доплат і субсидування;

3) у легкій промисловості — пріоритетом імпортозаміщення слід вважати сприяння розширенню виробництва традиційної для України сировини — льону, вовни, хімічних волокон, натуральної шкіри; здійснення моніторингу ефективності пільг для цієї галузі, зокрема щодо звільнення від ПДВ операцій з імпорту необроблених шкір та звільнення від оподаткування прибутку підприємств легкої промисловості, що не використовують давальницьку сировину;

4) у металургійній промисловості — необхідне посилення контролю за виконанням зобов'язань власників приватизованих заводів щодо будівництва нових прокатних станів та виробництва дефіцитних видів металопродукції;

5) у хімічному та нафтохімічному виробництві — необхідними є збільшення виробництва пластмас та гумових виробів за рахунок розвитку галузей, що споживають зазначену продукцію на вітчизняному ринку; залучення інвестицій в фармацевтичну промисловість, створення спільних підприємств для виробництва вакцин та гормональних препаратів;

6) у машинобудуванні — слід розширити використання офсетних угод для заміщення імпорту продукції виробничого призначення, що вимагає вдосконалення нормативно-правової бази офсетної діяльності у напрямі впровадження ефективного контролю офсетних угод, залучення іноземних інвестицій та забезпечення цільового використання коштів, розподілу прав на інтелектуальну власність.

У регіонах України необхідно реалізувати програмні заходи щодо імпортозаміщення, орієнтовані на місцеві потреби; систематизувати інформацію щодо зарубіжного і внутрішнього імпорту; провести маркетинг попиту на регіональну промислову продукцію. Слід спрямувати роботу регіональних центрів інвестицій та розвитку і ради інвесторів на формування інвестиційного потенціалу політики імпортозаміщення.

Література:

1. Регіональний вимір соціально-економічного розвитку і засади нової регіональної політики. — К.: НІСД, 2013. — 82 с.

2. Закон України "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць" від 06. 09. 2012 № 5205-VI (Про внесення змін до розділу XX "Перехідні положення")

3. Потенціал національної промисловості [Електронний ресурс]: цілі та механізми ефективного розвитку / За ред. Ю. В. Кіндзерського. — К.: Ін-т екон. та прогнозув., 2009. — 928 с.

4. Крив'язюк І.В., Волинчук Ю.В. Україна в міжнародних економічних рейтингах: посткризові синдроми

чи апокаліпсис? / І.В. Крив'язюк, Ю.В. Волинчук // Актуальні проблеми економіки № 10 (160). — 2014. — С. 56—62.

5. Александров В.В. Туризм в системі пріоритетів регіонального розвитку: монографія / В.В. Александров, О.О. Вишневська, І.І. Волкова, Ю.П. Грицак, О.Г. Павлова, А.Ю. Парфіненко, А.С. Перепелиця, П.О. Подлепіна, Ю.І. Прасул, В.І. Сідоров, Т.О. Шаповалова, О.Є. Юрченко, С.О. Юрченко; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. — Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. — 268 с.

6. Маслак О.І., Таловер В.А. Комплексна оцінка інвестиційної привабливості країни / О.І. Маслак, В.А. Таловер // Економічний форум. — № 3. — 2016 — С. 51—59.

7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

8. Haidar J.I., 2012. "Impact of Business Regulatory Reforms on Economic Growth", "Journal of the Japanese and International Economies, Elsevier, vol. 26 (3), pages 285—307, September.

9. Іртишчева І.О. Інвестиційне забезпечення економічного розвитку аграрного виробництва / І.О. Іртишчева, І.Д. Бурковський // Економіка АПК. — 2005. — № 12. — 71—73.

References:

1. NISD (2013), Regionalnyi vymir sotsialno-ekonomichnoho rozvytku i zasady novoi regionalnoi polityky [Regional dimension of socio-economic development and the foundations of a new regional policy], NISD, Kyiv, Ukraine.

2. Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On stimulating investment into top-priority sectors of economy for the purpose of creating new workplaces", available at: (Accessed 10 Jan 2018).

3. Kindzers'kyj, Yu.V. (2009), Potentsial natsionalnoi promyslovosti: tsili ta mekhanizmy efektyvnoho rozvytku [Potential of national industry: goals and mechanisms for effective development], Ін-т екон. та прогнозув., Kyiv, Ukraine.

4. Kryvaziuk, I.V. and Volynchuk, Yu.V. (2014), "Ukraine in international economic rankings: post-crisis syndromes or apocalypse?", Aktualni problemy ekonomiky, vol. 10 (160), pp. 56—62.

5. Aleksandrov, V.V. (2010), Turyzm v systemi priorytetiv rehionalnoho rozvytku [Tourism in the system of priorities of regional development], KhNU im. V.N. Karazina, Kharkiv, Ukraine.

6. Maslak, O.I. and Talover, V.A. (2016), "Comprehensive assessment of the investment attractiveness of the country", Ekonomichni forum, vol. 3, pp. 51—59.

7. State Statistics Service of Ukraine (2018), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 10 Jan 2018).

8. Haidar, J.I. (2012), "Impact of Business Regulatory Reforms on Economic Growth", Journal of the Japanese and International Economies, Elsevier, vol. 26 (3), pp. 285-307.

9. Irtysheva, I.O. and Burkovskiy, I.D. (2015), "Investment providing of economic development of agrarian production", Ekonomik APK, vol. 12, pp. 71—73. *Стаття надійшла до редакції 10.01.2018 р.*